

τες χωρικοὶ ἐστέναζον ὑπὸ ἀφόρητα βάρη ὀφείλοντες νὰ ἐργάζωνται ἀντὶ τῶν ἐν τῷ πολέμῳ πεσόντων καὶ νὰ πληρῶνῳσιν ἀντ' ἐκείνων φόρους· τότε προσεβοήθησαν αἱ μοναὶ, καὶ οἱ μοναχοὶ παρέσχον τὰς χεῖρας αὐτῶν εἰς τὴν γεωργίαν τῆς χώρας. Ὑψόγησαν καὶ πάλιν τὸν αὐλακα τοῦ ἀρότρου καὶ ἐνεψύχωσαν τοὺς ἐργάτας δι' ἐνθαρρύνσεως καὶ παραδείγματος.» Ἡ συνθήκη ὅμως τοῦ Καϊναρδζί διὰ τῶν ἀρθρῶν αὐτῆς 7, 16 καὶ 17 καθιέρωσε τὸν πρὸς τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν σεβασμὸν καὶ τὴν ἐλευθέραν αὐτῆς ἐξάσκησιν καὶ παρέσχε τὴν ἀναγκαίαν ἐπὶ τῶν χριστιανῶν προστασίαν, ἀπαλλάξασα αὐτοὺς ἀπὸ τὴν βραρεῖαν καὶ καταναγκαστικὴν φορολογίαν. Τότε ὁ Ἕλλην, ὁ φίλος τῆς θαλάσσης ἠδυνήθη ἐλευθέρως νὰ διασχίσῃ αὐτὴν καὶ νὰ εἰσκομίσῃ τὸν ἐξωτερικὸν πλοῦτον.

Ἡ Μακεδονία ἐξ ἀρχῆς ὑπῆρξε πάντοτε κέντρον τῆς ἐνεργείας τῶν ἐμπορῶν ὅλης τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας, ἰδίᾳ δὲ ἡ παραλία αὐτῆς πόλις Θεσσαλονίκη, ἣτις ἀνταπεκρίνετο μετὰ τῶν κυριωτέρων ἐμπορικῶν κέντρων τῆς Εὐρώπης. Τὰ μαλλία καὶ τὰ γουναρικά, τόσον θαυμάσια διὰ τὴν λεπτότητα τῆς τριχὸς των, ἡ μέταξα, τὴν ὁποίαν προσέφερον τὰ 24 χωρία τῆς Ζαγοράς, ὁ βάμβαξ ὅστις ἐκαλλιεργεῖτο εἰς τὰς εὐφόρους πεδιάδας τῶν Σερρῶν, περὶ τὰς ὁποίας εἶχον ἰδρυθῇ 300 χωρία παρέχοντα ἀφθονώτατα προϊόντα καὶ κινήσαντα πολλάκις τὸν θαυμασμὸν τῶν περιηγητῶν, ὁ καπνός, ἡ καλλιέργεια τοῦ ὁποίου τοσοῦτον προώδευσεν εἰς τὰς πλησίον τῶν Σερρῶν πόλεις Καβάλλαν, Γενιδζὲ καὶ ἄλλας καὶ τόσα ἄλλα προϊόντα καλλιεργούμενα εἰς τὴν Θεσσαλίαν καὶ Ἡπειρον κατέβαινον εἰς τὴν κεντρικὴν ἀγορὰν τὴν Θεσσαλονικὴν καὶ ἐκεῖθεν ἐξέπემποντο εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ Γερμανίαν, ὅπου ἡ ὑπῆρχον ἀποκατεστημένοι ἀνταποκρίται τῶν ἐλλήνων ἐμπορῶν ἢ οὗτοι ἀμέσως ἀνταπεκρίνοντο μετὰ τῶν ξένων ἐμπορῶν. Εἶναι δὲ ἄξιον προσοχῆς νὰ παρατηρήσῃ τις ἐνταῦθα τὴν συνάφειαν, εἰς ἣν τὸ πρῶτον ἦλθον ἐνταῦθα οἱ φιλοπονώτατοι χωρικοὶ καὶ πρὸ πάντων οἱ τοῦ Πηλίου καὶ τῆς Ὀσσης μετὰ τῶν Κλεφτῶν, οὓς ἐμισθοδότην διὰ νὰ προφυλάττωσιν αὐτοὺς ἀπὸ τὰς